„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи шаљу се администрацији, а рукописи Уредништву „БРАНИКА“ у НОВИ САД.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 24 или 30 дин.
на по године: К 12 или 15 дин.
на четврт год.: К 6 или 7½ дин

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација »Браника« налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска ул. бр. 11.

Број 94. У Новом Саду, у среду 27. априла (10. маја) 1905. Година XXI.

Шта је то са народносним посланицима?

У познатој трагедији „Максим Црнојевић“, Лаза Костић има један стих: *„то исто сунце, ал' је други зрак.“*

Да! Имамо и данас народносних посланика на угарском сабору, али то нису они посланици који су некад одважно и мушки знали заступати интересе немађарских народа у Угарској. Они имају облик народносних посланика, али то нису прави народносни посланици. Други је то зрак: Анђелија уздише, јер јој се чини да то *није* прави „Максим Црнојевић.

Читајте скорашњу адресу народносних посланика на угарском сабору, па је сравните са оним адресама које су некад народносни посланици подносили, па ћете као и Анђелија уздахнути са речима: *други зрак!*

Они негдањи, стари народносни посланици, који су још у животу, морају дубоко уздахнути, читајући адресу коју су ових дана народносни посланици поднели. Зар је плод народносне борбе за више од тридесет година тај, да кад после много година народносни посланици ступају у угарску саборницу, да подносе такову адресу која не одговара ни досадањој борби, ни постојећој традицији, ни интересима немађарских народа Угарске? Зар су зато прваци немађарских народа били гоњени, затварани, подносили неизмерне жртве, да дође нови нараштај, па да демантује, да опровргава све оно, ради чега су негдањи народносни посланици, народносни прваци страдали, „муке трпили“? Шта је то, да у народносној адреси може стајати стара отрцана фраза о *„политичком народу“?* Зар ти нови народносни посланици не знају, да су стари негдањи народносни посланици на угарском сабору казивали: да „политички народ“ на западу Европе не значи оно што *ми народом* зовемо, већ да тамо значи *држављанство.* Па кад ти нови народносни посланици без зазора пред својим бирачима могу свечано да изјаве: да су они *чланови „јединственога неразделивога мађарскога народа“* — зар они тиме свечано не санкционишу гледиште владајућега племена: да у Угарској сме и може бити само један мађарски народ у који ваља да се прелију сви немађарски народи Угарске? Тиме уједно ти нови народносни посланици стављају се сагласно са владајућим племеном на становиште: да је Угарска племенска мађарска држава. Тиме пак и нехотице одобравају злогласни Берзевицијев предлог о школама.

Прави представници немађарских народа Угарске не могу тако говорити као ти нови народносни посланици. Ако је то био резултат тешке изборне борбе, онда боље да су ти нови народносни посланици остали код куће.

Али како изгледа иначе читава адреса народносних посланика? Они изјављују, да стоје на становишту закона од г. 1848. и г. 1867. Збиља, дакле и на основу закона од г. 1848.? То дакле да изражава становиште немађарских народа Угарске у опште, а на по се Румуна? Који је то досадањи народносни, а особито румунски посланик који је таково што смео изразити? Зар је др. Михаљи заборавио повест свога народа?

Најновија народносна адреса онако само бојажљиво спомиње и 44. зак. чл. од г. 1868. о употреби језика. А зар ти нови народносни посланици не знају да тај законски чланак није никад могао задовољити немађарске народе јер не садржава равноправност? Зар ти нови народносни посланици не знају да кад се г. 1868. тај законски предлог примио, да су Срби и Румуни остентативно оставили саборницу?

Него најновија народносна адреса опширно говори о изборној реформи, о праву слободнога скупљања и удружења, о двогодишњој војничкој служби, о царинском оцеплењу од Аустрије и о многим другим лепим стварима — управо онако као што говоре мађарске странке. Нема сумње да се све те лепе ствари дају постићи и да ће у том погледу владајуће племе радо саслушати *те жеље* немађарских народа, али под *једним* условом, а тај је услов да се немађарски народи Угарске одрекну свога народнога бића, па да се прелију у владајуће племе.

Но најгрозније је, што најновија народносна адреса *деманшује*, сасвим опровргава *народносни програм, донесен толиким одушевљењем г. 1895. у Будимпешти.* Нови народносни посланици пре него што су саставили адресу, требали су ваљда прочитати народносни програм и да су га примили од речи до речи у адресу, зацело да би наишли на одобрење свију родољубивих Румуна, Словака и Срба. Народносни програм казује *каква* би требала да је Угарска према *етничким* (народним) *односајима и повесничком развитку. Једно племе које је у мањини не сме се истовећивати са државом.* Тек укупности свију народа Угарске приличи да се са државом истоветује. Како је то далеко од онога, кад нови народносни посланици говоре о „јединственом и нераздељивом мађарском народу“! Народносни програм говори о заокружењу према народносним границама у интересу управе, али све у оквиру јединства државнога. Народносни програм говори о употреби народнога језика појединих народа како у управи тако и у судству па да се дотичним окрузима даде народни карактер, без повреде права владајућега племена. Нови народносни посланици пак задовољавају се са зак. чл. 44. од г. 1868. А где је у адреси нових народносних посланика важно питање школа, где је протест против Берзевицијевога предлога? где ревизија закона о политичким-црквеним реформама? Оно чиме хоће нови народносни посланици да парадирају: изборна реформа, слобода скупљања и удружења и т. д., *то све има* у народносном програму од г. 1895.

Јесу-ли нови народносни посланици можда мислили, да ће са својом адресом ублажити расположај мађарских посланика на сабору? Нису-ли они чули баш после њихове адресе, шта је казао барон *Банфи*: да Угарска *мора* постати *мађарска племенска држава*, било то право или не било немађарским народностима.

Некад су народносни посланици имали ауктитета, импоновали су угарском сабору, и њихове беседе разлегале су се по Европи. Данас нови народносни посланици играју у угарском сабору *јадну улогу.*

Али тако је то, кад неки млади људи имају неизмерну амбицију, па хоће да буду посланици, а не измере своју снагу за парламентарну борбу.

Стари врли словачки родољуб Павле *Мудрон*, који је за свој народ толико радио и страдао, он није могао постати послаником. Он је дочекао да му неки Словаци добаце: да његове новине: „Národnie Noviny“ имају „конзервативан“ правац, а „Slovensky Tyždennik“ да има „напредни“ правац. Шта наопако, зар адреса нових народносних посланика заступа „напредни“ правац! Врлог румунског старог родољуба *Ђорђа Папа* од Базешти, који је из затвора Вацкога таки дошао на народносни конгрес од године 1895. Румуни су бацили у неки срез где су га мађарски шовинисте дочекали камењем те га *тешко озледили*, тако да је два месеца одлежао. И он *није* могао бити изабран. Други румунски посланици шире се по угарском сабору. Како је у нас Срба било са изборима, о том нећемо ни да говоримо. Павле Мудрон и Ђорђе Пап *били су председници* на народносном конгресу г. 1895. Што они *нису* могли ући у угарски сабор, то је *прави деманти* народноснога програма од г. 1895. Томе се могу само радовати мађарски шовинисти.

Немађарски народи Угарске радовали су се да ће се после напуштања пасивитета опет обновити она времена, кад су народносни посланици били у повећем броју на угарском сабору, и кад су тамо заузимали достојан положај. Али шта се догодило? Изабран је *незнатан* број народносних посланика, и они који су изабрани, то су *медиокритети*, људи средњих способности. Ово је *права брука* за немађарске народе!

Сретни су они стари народни посланици који су за времена сишли у гроб, те нису дочекали ту бруку! Хеј Светозаре, тамо на новосадском успенском гробљу, да знаш какви су данас народносни посланици на угарском сабору, ти би се морао превртнути у гробу!

Да! данас имамо на угарском сабору народносних посланика, али ти су само узели *облик* народносних посланика. То није више оно што је некад било. То је оно за чим је Анђелија у „Максиму Црнојевићу“ уздахнула: исто сунце, *али је други зрак.*

П—Д.

Руско-јапански рат.

У европском новинарству много се сада нагађа о последицама велике поморске битке, коју ће да бију вице-адмирал *Рожественски* и адмирал *Того.* У „Н. Сл. Преси“ о томе расправља један високи генерал немачке војске, који вели:

„Против очекивања балтичка флота је спремна да се одлучно умеша у ток догађаја и с највећом запетошћу изгледа цео свет вести о сукобу обостране поморске убојне силе. Мишљења стручњака о изгледима балтичке флоте у толико су подељена, што јој једни проричу пораз, ако не потпуно уништење, а други никако не држе такав исход за сигуран. Подлоге за суд су несигурне, те тим мање има смисла упуштати се у нагађања о могућем исходу поморске битке, која се очекује, што решење не може дуго изостати, ако Рожественски продужи отпочету офанзиву. Прва цел те офанзиве може бити само борба на смрт и живот са непријатељском флотом, но није немогуће, да ће се најпре покушати да се добије залеђина у Владивостоку.

Какве ће последице имати победа или пораз Рожественскога у одлучној битци? Пође-ли му за руком да уништи или бар толико ослаби непријатељску флоту, да он

задобије господство у јапанском и кинеском мору, онда је Јапан у скоро очајном положају, из кога се он сопственом снагом неће моћи ослободити. Он не може ставити нову флоту. Његовој сувоземној војсци, што стоји у исисаној Манџурији, одсечена је свеза са домовином. Ма како да је јапанска војна управа била пажљива и у погледу скупљања намирница у Манџурији, ипак је по свој прилици већ и до сада ваљало врло велики део текућих војених потреба покривати доважањем из домовине, тако да ће сувишак само за ограничено време бити довољан. Јачина јапанске војске на континенту непрестано ће се смањивати, а руска убојна сила, што стоји супрот њој, и ако лагано, али ће се стално умножавати. Можда ће јапанска војна управа покушати, да појачаном енергијом својих операција поправи свој тешки положај. Али ако је руски командант мудар, он ће измицати, док не буде могао огромном надмоћи извршити одлучан удар. Наравно да он Владивосток не може напустити без тешке штете, нарочито за слободу флотине акције. Али Јапанци тешко да ће моћи то место с изгледом на успех опседавати, ако им је одсечена свеза са отаџбином. Може се узети, да су Руси добро употребили време, да Владивосток спреме за трајну одбрану. Ако се према томе Јапанци на манџурском ратишту, изгубивши господство на мору, налазе у врло тешком положају, то је положај њихове домовине једва мање опасан. Отегнутој, узаној острвској држави подвезаће животну жилу, ако Јапану непријатељска сила свуда на обалама буде претила и одсече му или јако ограничи трговински промет са спољашњим светом. Никакво јунаштво неће помоћи држави и народу да претури тешкоће, које отуда настају. Јапан би после губитка своје флоте ускоро морао склопити мир уз ма какве услове, ако му можда не притекне у помоћ каква друга поморска велесила. Али то је велико питање.“

Немачки генерал разлаже даље могуће последице *пораза* адмирала Рожественскога па вели:

„Ма и највећим поразом флоте Рожественскога досадашњи *војнички* положај Русије неће се погоршати. Русија би била сиромашнија с једном надом и са неколико стотина милијона, издржљивост владе и земље била би стављена на јачу пробу, али ако ова издржи, онда је Русија исто тако мало као и до сада приморана да склапа штетан мир. Чак и онда, кад би јапанске војске још хиљадама километара продрле у Сибир, имала би Русија још довољно физичких и материјалних средстава, да изазове обрт у војничком положају, као што га је доживео Наполеон I., пошто је победоносно ушао у Москву.

Јапански планови против Сахалина.

Један лондонски лист јавља, да ће Јапанци средином маја одаслати под водством генерала *Харагуши* и *Тикамуки* са генералштабним пуковником *Корзуфи* експедицију на острво Сахалин. Војска за ту експедицију налази се, како се чује, у Хиросаки.

Ниједну порт-артурску заставу не добише Јапанци.

Све заставе славних порт-артурских пукова и квантуншког екипажа целе су, оне нису уништене нити предата Јапанцима. Један од торпиљера, што стигоше 20. дец. у Чифу, провео их је. Заставе стигоше на „Статном.“ „Статный“ не само да је тиме умањио јапанске трофеје, него као и други торпиљери, извршио је последњу велику службу у овом рату, омогућивши да се пошљу у отаџбину заставе, покривене неувелом славом у Порт-Артуру. Да је непријатељ путем опколео руски брод, било је решено да се торпиљер динамитом разори. Заставе, скинуте с мотака, биле су јако причвршћене за терете, а за експлозију све беше припремљено.

Са изложбе у Загребу.

Загреб, 21. априла 1905.

Овде за време бављења српских и бугарских гостију одушевљењу не беше краја. Као да је Загреб добио неки сасвим други вид. На лицима загребачке публике опажа се нека ванредна радост и весеље. Она поцепаност нестала је и друштво се слило у једну целину, у братско коло ради саветовања за заједнички рад, за остварење југословенске идеје, за општи словенски напредак.

Јавио сам Вам, да ће српски и бугарски гости после прегледања уметничке изложбе и галерије слика на банкет, који су у част њихову приредили хрватски уметници, а увече на комерс, који је приређен од свеучилишне омладине.

Прилично велика сала хотела »Ројала«, у којој је приређен банкет, беше препуна. Лепе Хрватице украсише својим присуством богато постављени сто. На банкету искупише се скоро сви ти представници млађега хрватског књижевног и уметничког нараштаја; представници друштва уметности; и представници загребачких новчаних завода; уметници, и књижевници и т. д. Може се рећи, да их је било około стотине на броју.

На банкету је прво заносним речима добродошлицом поздравио госте *Франгеш*. Затим је узео реч бугарски државни тајник *Бобчев* признајући напредак хрватске просвете те констатујгује, да се један део бугарске интелигенције у Хрватској васпита и жели, да се у будуће тај број знатно повећа. У име Срба говорио је професор београдског свеучилишта *Поповић* хвалећи велики напредак хрватске уметности за последњих 25 година. За будући и рад око оживотворења југословенске идеје, говорник препоручује искреност и истрајност и напомиње, да је народ прихватио солидарност југословенске идеје и у томе да је јемство њезиног успеха. Најпосле је говорник благодарио на братском дочеку. Љубомимир *Бабић-Ђалски* поздравио је госте у име хрв. књижевног друштва са овим речима: »Хвала вам, хвала, што сте браћо дошли да упознате прилике у Загребу и да сазнате, како топло куцају наша срца за браћом од горских Алпа па до цариградских врата!« Говорник завршује свој говор поздравом професору *Медли*, заступнику чешког народа, који је први учитељ свих Словена.

Заступник хрватског ђаштва М М. *Мишкулин* заносним речима је изнео осећаје својих другова и хрватских и српских и бугарских. У идеји југословенској, говорник види величанствену у зграду, за коју је градњу нужно самопрегорења, жртрве и истрајности. Др. Јован *Скерлић*, проф. на београдском свеучилишту у своме говору саопштава и новост: да је »Српски Књижевни Гласник« прошле г године закључио, да у свом листу износи што више рад бугарских, хрватских и словенских књижевника. Даље, да је »Српска Матица« закључила, да идуће године изда једно од најбољих дела Ђалскога. Исто је тако управа београдског Народног Позоришта решила, да се ускоро прикаже један хрватски комад. Говор дра Скерлића пропраћен је бурним одобравањем. Проф. Риста *Одавић*, уредник »Нове Искре« сетио се Словенаца, који су у духу са присутном браћом. Банкет је трајао до $^1/_2$5 сати и онда се гости разиђоше.

Ђачки комерс приређен је у ввеликим салама грађанске стрељачке зграде. До $^1/_2$9 сати дворане су биле већ све пуне. Председник хрватског академског потпорног друштва, Миле *Мишкулин* први је поздравио госте од прилике овим речима: Прошли су дани искушења. Упознасмо нашу голотињу. Увидесмо наше грешке и сада се прихватисмо посла, јер је пред нама засијала у потпуној величини југословенска идеја. Бугарски свеучилишни ђак *Сапунов* у своме говору рекао је између осталога и ово: Народи југословенски налазили су увек свој спас у слози, а што није било пре успеха, криве су спољне политичке прилике и наздравља словенској солидарности. У име *старчевићанске* омладине поздравио је Србе правник *Фашори*. У своме говору између осталога рече, да нам је дужност да се љубимо и слажемо, а не да се раздвајамо, и с тога треба мрзити оне, који нас цепкају. Уверен сам, рече говорник, да ће сложним радом и љубављу сјединити она идеја, коју заступа хрватски народ, с оном, коју заступа српски. На ово одговорио је у име загребачких Срба правник *Ђукић*, који је означио слогу као циљ свега нашег народног рада.

После ових говора певачко академско друштво »Младост«, срп. акад. збор »Балкан« и певачко друштво »Варадински клуб« отпеваше наизменце врло лепе песме. После певања говорио је др. *Лорковић*, као председник хрв. напредне омладине и члан оне групе, која је у мутним данима, пре десет година прва радила за идеју, која слави данас такво славље. Говорник између осталога рече и ово: У лепоти љубави југословенски су уметници доказали, да југословенска мисао има своју лепу културну страну. Па онда говорник наставља: Неки виде у оваким састанцима конспирације и револуције. Биће можда пигмеја у Бечу и Будимпешти, који ће превртати листове казненог закона, да тој југословенској идеји нађу места. Онима, који виде у њој конспирације говорник довикује: Ако познајете законе природе, морате нам признати право на живот! Говорник завршује свој говор овим речима: Само уједињени кадри смо створити народну јединицу, која ће моћи живети.

Врло значајан завршни говор на комерсу био је говор дра *Скерлића*, који је наменуо у част напредној омладини. Др. Скерлић вели: Напредна омладина била је она генерација, која је у најтежим часовима сузбијала бесни шовинизам, а благодатне последице тога њеног рада осећају се данас. Схваћање националног питања било је до сада романтичко пак су се и словенски народи уживили у тај романтицизам, који се темељи на хералдици и хисторији. Зато треба да ми млађи, који имамо искуство, будемо паметнији. Крај данашњег пропадања народа, бесмислено је тражити идеале у гробовима. Исто тако је злочиначки крај исељивања осиромашеног народа у Америку пребацивати ко је коме украо језик, да ли Хрват Србину или Србин Хрвату. (Урнебесно клицање и одобравање.) Томе насупрот треба истакнути начин нове националне борбе. Не смемо се ради историје презирати, већ треба градити на течевинама модерне науке; тако ради напредна омладина пак је ради тога и поздрављам.

Говорник спомиње надаље резлику летошњег дочека од оног године 1899., пригодом јубилеја Змајева. Био је то горак дан, али ето сада их за то надокнађује овај данашњи импозантни скуп људи, ова маса младежи, наде хрватског, бугарског и српског народа. Поздравља поштен рад хрватске напредне омладине и уверава све, да и преко граница Хрватске има људи, који с њом једнако мисле. Свој говор завршио је овим значајним стиховима:

Дигнимо високо заставу у руци
Стојмо као људи у јаду и муци,
Стојмо као стене у суморној ноћи,
Очекујмо зору, која мора доћи.
Па времена кад нас неуморне згазе
Нек за нама буду утрвене стазе.

Још је говорио Велчо *Добрев* сарадник »Дана« у Софији, те рекао, да се на овом састанку душе југословенских народа, књижевника и уметника види политичка и културна снага јужних Словена, на што је »Младост« интонирала бугарску химну, а здружени збор »Младости« и »Балкана« Милетићеву химну. После тога је председник акад. потпорног друштва *Мишкулин* закључио официјелни део комерса.

Оснивање певачког друштва у Новом Саду.

— Говор Исидора Бајића.*) —

Глас, да ћемо основати певачку дружину, заталасао је одушевљење многих свесних грађана новосадских и са свих страна живо се интересују за овај наш покрет, као да осећају то, да је срамота што Нови Сад, културни центар овостраног Српства, нема своју лепу грађанску певачку дружину. Па да не би и овај наш покрет остао само покушај, као многи други што су били, да не би остао само на одушевљењу, које се код нас врло лако угаси (можда зато што се врло лако распламти), изнећу неке мисли на основу којих треба оснујемо певачку дружину.

Данашњи систем и данашња основа наших певачких дружина, стоји на врло једностраној и доста бесплодној основи. Увидео сам да је рад наших певачких дружина неплодан и без утецаја; и држим да сада, кад наше певачке дружине тако рећи издишу, згодно је време да те установе освежимо, да им дамо нова живота, да им отворимо очи за шири видокруг и да им покажемо, где им је прави задатак и шта треба да раде. И то све треба примером да учинимо. Лепи материјал који нам даје одушевљење свесних грађана новосадских, трговачке и занатлијске омладине, нећемо да употребимо на то, да створимо *групу певача*, који ће се таворити приређивањем концерата, и који ће сав свој рад, време, новац и одушевљење трошити а можда и истрошити *само* на то, да приређују забаве у своју корист, него ћемо коло ових људи употребити за нешто потребније, боље. Створићемо певачко друштво али не зато да само певамо, него за то, да помоћу песме скупимо око себе све свесне родољубе, да их скупимо у једно коло које ће своју делатност развити не као коло за приређивање забава него као коло свесних бораца у борби ширено друштвености међусобне љубави и поштовања, а културног напредка нашег народа. Певање дакле неће бити сврха него само средство. Само певачко друштво на ованој основи може имати утицаја, а према томе права на живот. Ми стојимо на прагу оснивања певачког друштва, па погрешимо ли одма у почетку, удесимо ли наше певачко друштво на основи неплодној и без утицаја, друштво ће исто тако нестати за кратко време, као што су су остали без утецаја и други пређашњи покушаји и са певачким и осталим друштвом. Ми то не смемо и нећемо учинити. Ми ћемо створити на са свим другој основи наше певачко друштво и уверен сам,

*) Доносимо у изводу овај говор г. Исидора Бајића члана одбора Српске Читаонице приликом оснивања читаоничке певачке дружине. Мисли које заступа госп. И. Бајић потпуно одобравамо, и препоручујемо свим нашим певачким дружинама, да промену свој рад на овој основи; јер ако иком, оно нама Србима потребна су такова друштвена средишта, у које ћемо се моћи за опће добро скупити сви и заједнички порадити. Обраћамо пажњу наших свесних елемената на овај говор. И у нашем листу радо ћемо дати места стварним чланцима, који се тичу овог крупног питања: да певачке дружине као средишта за друштвеност скупе око себе све свесне елементе без политичко-странчарских обзира, а у заједничку борбу за културни напредак наш. — Ур. »Бр.«

да ће оно бити пример свим нашим певачким дружинама само ако буде поле успеха.

Па да видимо у чему лежи досадања рђава основа и једностраност наших певачких дружина! Пре свега наше досадање певачке дружине узимали су за главни задатак свога рада чисто музичке моменте, а сав рад њихов (част малим изузетцима) састојао се у приређивању концерата и појању у цркви. Под видом да шире српску музику, музички укус, да оплемењавају, да утичу на срце итд. итд., приређивали су концерте, излете итд. Па је-ли био рад такав од утицаја?! Није! Нити се музика може ширити, нити се музички укус може развити, нити се може друштвеност ширити са 2—3 концерта годишње. То је све идеално и површно мишљење. Музика на народ и живот може имати само утецаја онда, ако се систематски негује у школи и породици, иначе концерти (особито са данашњим шаблонским програмом и то само 2—3 пута годишње) то је бацање песка у море и нису ништа друго, до *моменшани ушисци за разонуде.* И наше певачке дружине досада нису скоро ништа учиниле него су били центруми за приређивање моментаних уживања и утисака без трајне вредности. И за такав бесплодан рад употребљен је снажан апарат, као што је склоп певачког друштва. Ово се не да опорећи. Сав досадањи рад наших певачких дружина не може се похвалити ни са једним успехом од поле јаче важности ни по музички ни друштвени живот. Па зар и ми у Новоме Саду да употребимо одушевљење свесних грађана и омладине само на такав рад од мале и моментане вредности! Не. Забава и уживања куд и камо је незнатнија ствар а да је заслужила да се на њу троши одушевљење за опће ствари, које је и онако врло мало урођено многима. Ако нећемо одушевљење ово лепо, бескорисно, и искрено да употребимо на нешто боље, потребније и корисније онда шта ће нам певачко друштво. А оснујемо ли певачко друштво, онда нећемо само да се забављамо, да концертујемо, скупљамо помажуће чланове, „пумпујемо“ публику итд. него ћемо делокруг тога друштва проширити и ставити се у службу друштвености, културних момената наших, створићемо центрум око кога ћемо скупити и старо и младо без сталешке разлике, без политичке боје. Створићемо поред *вере* још једну чињеницу, где не могу бити странке политичке, ни сталешке, него само једнаки чланови, борци за опћи напредак и за опће добро. А како ће добро доћи такав центрум нама, који смо расцепани политички и географски као можда ни један народ.

Код нас свака новина тешко успева ма и она добра била, стога уверен сам да ће многи сумњати у успех ових мисли. Али то нека нас не буни, јер ми смо баш позвани да покажемо да је све то остварљиво. Оснујмо дакле певачко друштво на тој основи и *засад* испочетка нека има овај задатак:

I. Да негује на првом месту српску народну и уметничку музику, затим славенске народне и уметничке и других народа уметничке продукте. Да пођи у цркви народну службу.

II. *Да певачко друштво као друштво буде повереник наших културних установа и да се из чланова певачког друштва створе разни пододбори са одређеним задацима према овим друштвима: култури, привреди, књижевности, умешности* итд.

Обично су појединци повереници наших потребних установа, то је и велики и тежак посао за једнога. Певачке дружине, као друштво могу вршити ту дужност и лакше и са више успеха.

III. Да порадимо да се у Новом Саду оснује Српска музичка школа. Српски грађански оркестар (као што га има у Котору и Дубровнику). Да се створи могућност за издавање музичког листа и музичке библиотеке по врло малу цену.

IV. Да приредимо Конгрес српских музичара који ће расправити најглавнија музичка питања и одредити правац музичком животу код Срба.

V. Да оснујемо својим члановима српско игралиште, где ће у игри и утакмици наћи сваки члан здраве забаве и разоноде. Уз то тамбурашко и позоришно друштво.

VI. Да порадимо, да се у Новом Саду подигне „Српски дом“, где ће бити смештене све наше установе.

То треба да нам је **за сада** задатак који је додуше велик и тежак али остварљив. Само *шакав* рад може имати утецаја на друштвени живот наш и само *шаким* радом имамо права да захтевамо од сваког свесног интелигентног Србина да ступи у наше коло и да нас потпомогне. Делокруг нашег певачког друштва биће тако разгранат, да ће *свако* наћи поља да опћем културном напретку користи. Сваки ће у нашем певачком друштву имати прилике да покаже да ли му на срцу лежи културни напредак српског народа, и наше певачко друштво моћи ће скупити у једно коло свесне елементе без сталешке и политичке разлике.

Разуме се да је то једино могуће ако не уносимо страначки раздор и ако је друштво једино у културној служби па одмах у почетку угуши сваки покушај да наше певачко друштво баци у закриле и службу једној од политичких странака наших. У певачком друштву несме бити политике. Оно треба напротив да стишава распаљене личне односе чланова разних политичних странака тиме што ће их скупити у једно коло као борце за заједнички национални културни напредак.

Из свега овог природно је још и то да ми са другим, занатлијским певачким друштвом „Невен“ које је својом издржљивошћу и пожртвовношћу стекло права на живот, морамо у пријатељској вези бити и порадити да и оно свој рад прошири на овој новој основи.

Оснујмо дакле певачко друштво али на овој новој основи. Покренимо успавани и растројени друштвени живот наш, скупимо омладину и мушку и женску са старијим и дајмо у једном и свом колу свакоме прилику да докаже да има интереса и љубави према напретку народа свога. Уверен сам да ће нас у оваком раду сваки свестан и Србин потпомоћи.

НОВИ САД, 26. априла 1905.

— **Избор посланика у Новом Саду.** У Новом Саду је дакле опет отпочела трка за посланичким мандатом за угарски сабор. Досадашњи посланик новосадски Лауш *Салаји*, као што смо јавили, дао је оставку на мандату и председништво угарског сабора већ је дописом известило нашу муниципију ради расписа нових избора.

Међутим посланичких кандидата има већ до сада њих више. Као први је искрсао кандидат мађарске 48-шке странке независности (Кошутове) гроф Арвед *Телеки*, који је недавно скренуо на себе пажњу тиме, што је написао два чланка, у којима је тражио мађарску војску и доказивао, да је аустријска војска увек тучена зато, што су је водили Немци генерали. Као кандидат мађарске опозиције спомиње се и стари Лауш *Мочари*, на кога су некад овде и многи Срби гласали.

Радикалска партаја је овде одржала ономад договор (овога пута „без крика и клопота!“) те је истакла за свог кандидата опет дра Миту *Мушицког*, адвоката у Панчеву, који је на јануарском избору добио само 292 гласа, јер је велика већина браће автономних радикала гласала на владиног човека Салаија.

Владина странка у Новом Саду ћути за сада. Она не зна шта ће, јер се нашла у небраном грожђу.

Није искључено, да ће Нови Сад добити још којег кандидата, а који ће бити изабран, то се у садашњем каосу ни слутити не да.

Политички преглед.

— **Српски зајам.** Београдски листови јављају, да је срп. министар финансија др. *Пачу* у Паризу 23. о. м. *закључио зајам од 120 милијона франака* и то: француска група даје 48 милијона; немачка група даје 36 милијона и аустријска група даје такође 36 милијона. Од те суме половина, дакле 60 милијона, утрошиће се на наоружање и на железнички материјал. Србија се обвезује да купи топове у Француској, а пушке и железнички материјал у Немачкој и Аустрији. Од друге половине употребиће се око 20 милијона на исплату ситнијих државних дугова, а за остатак се не зна шта ће с њиме бити. Условљено је још и то, да ће тај уговор имати важности, ако га најпре прими министарски савет, а за тим краљ и Народна Скупштина.

— **Цинцари у Србији.** Грчки лист „Неа Имера“, који излази у Трсту, доноси интересантна саопштења о Цинцарима у Србији. Тако, он има аутентичну вест из Битоља, да Цинцари из Србије новчано (а можда и чим другим) помажу Цинцаре у Турској и Бугараше. Само су Цинцари из Крагујевца приложили на ту цел 12.000 динара, за који је прилог пре кратког времена нарочито долазио у Крагујевац један виђени бугараш из Битоља.

— **Бугарски кнез и војна конвенција са Енглеском.** Софијски дописник руског листа „Новое Время“ саопштава, да је бугарски кнез *Фердинанд* закључио војну конвенцију са Енглеском без знања својих министара. Садржина те конвенције је ова: Настану ли на Балкану заплети, *Енглеска* ће послати своју флоту у турске воде, и потпомагаће Бугарску, ако упадне у Мађедонију. Зато кнез *Фердинанд* обећава Енглеској помоћ да заузме Цариград. *Француска* за своје ћутање добиће нека турска острва; *Италија* ће заузети Албанију; *Аустрија* ће дефинитивно анектирати Босну и Херцеговину. Да би се између Бугарске и Русије прекинуле сваке везе, кнез Фердинанд се обвезује да одмах одпочне русофобску кампању.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 26. априла 1905.

— **Изложба ручних радова.** У прошлу недељу пред подне отворена је свечано ова изложба, коју је приредила „Прва новосадска женска задруга“ под закриљем своје добротворке гђе *Амалије пл. Хирш*, у дворани хотела „*Јелисавете*“. Вредно је видети ову скромну, али веома чаробну изложбу рукотворина женског света. У њу гледајући отварају ти се духовне очи, па осећаш необично задовољство, дивећи се томе шта све могу да изведу и начине вредне женеке руке. Миле српске мајке, које сте у свету чувене са рукотворина својих, похитајте са својом женском децом, да видите и радове женске који су овде изложени и међу којима видећете и више комада израђених у школи рукама наших милих Српкињица. На молбу једног старог Србина гледаоца пристале су госпође одборкиње да продуже *још сутра у среду* да се може гледати овај сваке хвале достојан ручни женски рад. Српски женски свете, теби је природа даривала изврсну чаробну машту на израђивању твојих ручних и умних творевина, па потеци да видиш и ову изложбу. Изложба је отворена од 10 до 12 пре и 2 до 6 после подне.

— † **Пера Вукићевић.** У *Сомбору* је 22. априла (5. маја) о. г. умро Пера *Вукићевић*, бивши градоначеоник слоб. кр. вароши Сомбора, у 79. години живота. Покојник, који беше старији брат нашег заслужног педагога Николе Ђ. Вукићевића, био је дуже време градоначеоник сомборски и сенатор, те је за своје заслуге, стечене на јавном пољу, одликован од Њ. В. краља златним крстом с круном за заслуге. Био је и представник сл. кр. вароши Сомбора. Он је био последњи Србин градоначеоник у Сомбору. Негда су готово у свима српским варошима Срби били градоначеоници. Данас осим у Кикинди немамо више баш ни једног Србина градоначеоника. И то је знак времена! Честитоме Пери Вукићевићу нека је лака земља и вечан спомен!

— † **Еуфимија Барако рођ. Суботић.** Из *Карловца* добијамо тужну вест, да се је дана 20. априла (3. маја) о. г. после дужег боловања тамо упокојила у 59. години свог живота госпођа Еуфимија *Барако* рођ. *Суботић*, добра и нежна супруга г. Јована В. *Барако*, уваженог трговца горњо-карловачког. Врла покојница беше кћи велезаслужнога књижевника и родољуба српског пок. дра Јована Суботића из његовог првог брака. Она беше одлична, образована и родољубива Српкиња, те се при њеном погребу видело велико саучешће српског и осталог грађанства горњо-карловачког. Тешко ојађеном супругу наше саучешће, а честитој покојници нека је лака земља и вечан спомен међу нама!

— † **Марија удова Поповића.** Дана 22. априла (5. маја) о. г. преминула је у Ст. Бечеју после кратког боловања у 78. год. свог живота госпођа Марија удова *Поповића*, добра и нежна мати уваженог првог општинског лекара ст.-бечејског г. дра Милана *Поповића*. Искрено учествујемо у жалости нашег одличног пријатеља и сарадника, а врлој покојници лака била земља и вечан јој спомен!

— **Дунав долази.** Дунав и његове притоке у последње време јако набујаше. Изгледи су такови, да ће вода још долазити.

Новости са стране.

— **Тестамент једног женомрсца.** Врло чудноват тестамент је оставио један човек, који је умро пре кратког времена у једној већој америчанској вароши. Његово прилично велико имање имају да уживају његове четири кћери, али само дотле, док су девојке. Чим се нека уда, она одмах губи право на свој део, који се дели осталима, неудатим кћерима. Ако се три удаду, цело имање припада оној последњој, али ако се све четири удаду, онда се имање предаје суду на чување и он води бригу о имању све дотле, док неке од удатих сестара не остане удовица. Ако се то деси, она одма има право на имање. Разуме се, да се наследницама овакав тестаменат њиховог оца ни најмање не допада, те су већ тражили савета од адвоката, на који начин би се могла оборити последња жеља овога човека, који, како изгледа, ни најмање није волео брак.

НОВИЈЕ.

Београд, 25. априла. Јавно мњење овдашње налази да је тако велики зајам, какав је Пачу склопио у Паризу, излишан, и само је зато склопљен, да све три земље могу учествовати у њему. Самостални радикали ће у Скупштини отворити борбу против тог великог зајма, који и цела земља осуђује. Сви држе, да Скупштина неће одобрити тај зајам, те се већ сада говори о распусту скупштине.

Цариград, 25. априла. Није потврђено турско уверавање да је у Пећи успостављен ред. Арнаути, који су продрли у Пећ, још господаре у вароши. Турски гарнизон се ни у шта не меша. Чаршија је још затворена.

Цетиње, 25. априла. Једна *арнаушска чета*, која је неопажена продрла у андријевички срез, убила је једног црногорског

чобанина. Црногорци се дадоше у потеру за зликовцима и *убише* двојицу од њих. Турска посада пуцала је на Црногорце из једне касабе.

Петроград, 25. априла. Гувернер у Ардебилу (Перзија), *Назр ел Салтане*, опозван је у Техеран, јер је руску границу код Бјеља-Саваре хтео да помакне на штету Руса, те дође у сукоб са руском пограничном стражом, при чему је *убијено 100 перзијанских војника.*

Руско-јапански рат.

Сајгон, 25. априла. Руски болнички брод „Кострома“ стигао је овамо, по чему мисле, да се приближује *Небогатовљева* ескадра. 16 теретних бродова налазе се на висини предгорја св. Јека. Ескадра Рожественскога лежи на висини анамитске обале.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Криза у Угарској. — Све остаје по старом!

Будимпешта, 26. априла. Министар-председник гроф Тиса изјавио је у клубу либералне странке, да ће за сада све остати по старом. Мисли се међутим, да ће кроз неколико дана ипак наступити промена у положају. Удружена опозиција хоће сада да бира стручне одборе, јер њене вође хоће да поднесу такове зак. предлоге, које ће стручни одбори претресати без обзира на владу или ресорне министре.

Велики страјк у Осеку.

Осек, 26. априла. Овде је избио општи страјк. И слагачи обуставише рад. Сав промет, сав посао застао је. Радници на стотине иду по вароши. Војска је стављена, мир до сад није нарушен.

Угарски сабор.

Будимпешта, 26. априла. (Заступничка кућа.) У данашњој седници настављена је адреска расправа. Заст. Бозоки прима нацрт. Хрват Геза Јосиповић говори хрватски о адреси, коју не прима. — Заст. Макаи (обичнијеи сикуљски сељак надрикњига) довикује Јосиповићу:

— Говорите мађарски!

Председник тумачи Макаију, да Јосиповић има права да говори хрватски.

Заст. Мориц Сатмари (Чивут): Права има, али није у реду! — Јосиповић наставља свој говор мађарски и вели, да је зато говорио хрватски, да се не заборави то право Хрвата.

Избор у Алшо-Арпашу.

Будимпешта, 26. априла. У алшо-арпашком срезу изабран је за посланика на угарски сабор Румун др. Никола Шербан (ван странака) против кандидата румунске народне странке Октавијана Вазу.

Уставни покрет у Русији.

Москва, 26. априла. Конгрес земстава изрекао је, да тражи опште право гласања, непосредне изборе и стварање две коморе.

Руско-јапански рат.

— Заплет због „повреде“ неутралности.

Лондон, 26. априла. Оптужбе против Француске због „грубе повреде неутралности“ гомилају се овде. Боје се, да сукоб не постане акутан и да би Енглеска могла бити приморана (?), да се уз Јапан бори против Француске. (И Енглеска баш тражи ђавола! — Ур. „Бр.“)

Токио, 26. априла. Русија је примила предлог за измену заробљеника.

Позив.*)

Пошто је Устав за удружење бивших ученика и ученица Православне Српске Велике Гимназије Новосадске и њезиних пријатеља: „Слоге“ од високе државне власти 27. марта 1905. бр. 18329. потврђен, позивају се сви бивши ученици и ученице те гимназије, а и други пријатељи њезини, који су вољни у смислу тога Устава постати чланови удружења, да изволе ради организовања и конституисања доћи на *скупштину.* Скупштина ће се држати **12. (25.) маја 1905.** у 10 сати пре поднее у гимназијској свечаној дворани. Ко не може доћи на скупштину а жели постати чланом удружења, нека се пријави Управи гимназијској *до 8. (21.) маја.*

Из конференције бивших ученика гимназијских држане у **Новом Саду,** 4. маја (21. априла) 1905.

Александар Замуровић, перовођа ad hoc. Стеван Симоновић, председник ad hoc.

*) Умољавају се сви српски листови да овај позив прештампају.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

ДРАЖБА.

Дана **14. (27.) маја** одржаће се у канцеларији **манастира Беочина** у 10 сати пре подне писмена дражба на мањак *ради зидања нове капеле* по зготовљеном плану, која је прорачуната са свотом од К. 2979·34.

Земљани и зидарски послови без материјала	К	996·16
Дрводељски послови без материјала	К	99·66
Лимарски са материјалом	К	810·20
Разноврсни остали послови	К	365·32
Материјал цемент и дрво	К	708·—
Укупно	**К**	**2979·34**

Вадиум 10%. Задржава се право избора између лицитаната.

201 2—3 Управа манастира Беочина.

8543. szám
Kig. 1905.

Pályázati hirdetmény.

Ujvidék szab. kir. város törvényhatóságánál megüresedett évi 1200 kor. fizetéssel és véglegesités után évi 300 kor. lakbérrel javadalmazott közigazgatási gyakornoki állásra pályázatot hirdetünk.

Felhivatnak a pályázni kivánók, hogy az 1883. I. t. cz. 1. §-ában előirt kellékeket, valamint a 3. §-ban illetve az 5. §. utolsó bekezdésében előirt képzettséget igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket 1905. évi május hó 31-ig bezárólag a városi tanács iktató hivatalában nyujtsák be.

Később érkező folyamodványok nem vétetnek figyelembe.

Ujvidék szab. kir. város tanácsának 1905, évi május hó 3-án tartott üléséből.

Sztratimirovics László s. k.
helyettes polgármester.

199 2—2

СРЕЋА
код
Станковића и Марковића
књижара у Новом Саду.

Играчима на класној лутрији препоручујемо, да овог кола своје лозове од нас набаве, јер ми држимо Кишове лозове на које велики згодитци падају као киша.

Свој своме.

N. B. Што је најглавније, код нас ће свако бити солидно и поштено услужен, што тако рећи ретко кад да је случај кад се лозови из Пеште поштом поручују.

198 3—5

Творница српских црквених утвари
Луке К. Алексијевића
у Новом Саду.

Препоручује! једном речју, све потребите црквене утвари и све свете иконе. — Вештачки везе златом и свилом **плаштанице, барјаке** и **заставе** за певачка и сва друга друштва.

Израђује и позлаћује **иконостасе, Христове гробове** и т. д. и т. д. — Има најфиније **праве руске златне** и **свилене** брокате за одежде, барјаке и литије; на захтевање шаље мустре, цртеже и ценовник. 63 66—

НА УСЛУЗИ!

„ПЛАВША ЛЕСКОВАЦ у СТАПАРУ“

ВЕЗА СА НАЈЧУВЕНИЈИМ БАНКАМА!

судски протоколирана фирма, за посредовање хипотекарних (на отплату — амортизационих)

ЗАЈМОВА.

Поштен, брз и солидан рад. Захтевај тарифу и услове, које на захтев сваком, ради уверења о јефтиноћи, бесплатно шаљем.

Брате Србине! Ако већ мораш зајам тражити, „не уздај се у помоћ туђина, помоћ туђа наплата је скупа“.

192 4—25

ПРАВА ЈЕ ПОМОЋ ОНДА, КАД ЈЕ БРЗА!

ДРАЖБА.

Дана **14. (27.) маја** одржаће се у канцеларији **манастира Беочина** у 2 сата после подне писмена дражба на мањак *ради зидања нове чељадске куће* по зготовљеном плану, која је прорачуната са свотом од К 2520·08.

Зидарски посао без материјала	К	990·20
Дунђерски „ „ „	К	201·78
Столарски са материјалом	К	540·—
Материјал	К	788·10
Укупно	**К**	**2520·08**

Вадиум 10%. Задржава се право избора између лицитаната.

200 2—3 Управа манастира Беочина.

ПРОМЕСЕ

Угарск. премијен срећака
од 1870. год.
којим је *главни згодитак* **К 200,000.—**
1 згодитак од К 20,000.—, 1 згодитак од К 10,000.—, 4 згодитка по К 2000.— и 18 згодитака по К 1000.—
Жреб. 15. маја о. г. — Цена К 14.—

3% австр. боденкредит срећака
I. емисија
којима је *главни згодитак* **К 90,000.—**
1 згодитак од К 4000.— и 2 згодитка по К 2000.—
Жребање 15. маја о. г. — Цена К 5.—

4% угар. хипот. срећака
којима је *главни згодитак* **К 70,000.—**
1 згодитак од К 3000.— и 3 згодитка по К 2000.—
Жребање 15. маја о. г. — Цена К 4.—
све три заједно за К 22.—
препоручује
Мењачница Централног Кредитног Завода
деоничарског друштва у Новом Саду.

Поштом шаљемо промесе кад нам се осим цене за промесе пошаљу још и 35 пот. за поштарину.

174 9—

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Браник“. **Штампарија деоничарског друштва „Браника.“**